

Keller Magdolna:
ESETTANULMÁNY
A KÁRPÁTALJAI MAGYAR TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLÁRÓL[?]

A **beregszászi Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola** (a továbbiakban: Főiskola, ill. KMTF) különös jelentőséggel bíró intézmény a kárpátaljai magyarság, különösen a kárpátaljai magyar értelmiség számára. Ezt a különös jelentőséget elsősorban az adja, hogy a magasan kvalifikált réteg jelenléte döntő fontosságú minden kisebbségi közösség, számára, hiszen ők adják azt a réteget, amely képes a kisebbség jogainak és érdekeinek képviselésére és érvényesítésére.

Emellett ezen a területen, ahol jelentős lélekszámú magyar közösség él, a KMTF az egyetlen magyar nyelvű felsőoktatási intézmény, és mint ilyen, nemcsak iskolaként működik, hanem számos más szempontból is a kárpátaljai magyarság szellemi központját jelenti, olyan műhelyet, ahol a tudományos és oktatási tevékenység szálai összefutnak, erőforrásai koncentrálnak. **Azonkívül a magyar kisebbség szemében betöltött szimbolikus, lélektani jelentősége** is említést érdemel. Ráadásul külön büszkeséggel tölti el az iskola szervezőit, működtetőit az a tény, hogy a KMTF az egyetlen önállóan működő magyar felsőoktatási intézmény Magyarországon határain kívül.

Munkám során forrásként két tanulmányt használhattam (Orosz 1997, Beregszászi-Cserniczkó-Orosz 2001), valamint a beregszászi

[?] A tanulmány összes adata bizalmas információként kezelendő, csak a Regionális Egyetem c. kutatás műhelymunkájában használható. Bármely egyéb felhasználás, ill. bármely részlet publikálása csak a szerző tudtával és hozzájárulásával történhet.

munkám ideje alatt szerzett személyes és az ott folytatott beszélgetésekből származó tapasztalataimat, ismereteimet.

A TERÜLET BEMUTATÁSA

Magyar szemszögből Kárpátaljának nevezzük az ország északkeleti vidékével határos területet, amely a történelmi Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros és részben Szatmár megyékből jött létre. A Szovjetunióban is, és ma Ukrajnában is kimondottan perifériális helyzetben van, nemcsak a központtól való nagy távolsága miatt, hanem azért is, mert a **Kárpátok vonulata, mely a történelmi Magyarországon természetes határként szolgált, most földrajzi akadályként választja el a területet a központi régióktól, ezzel is erősítve perifériális jellegét.** Ezt mutatja orosz (ukrán) nyelvű elnevezése is: **Zakarpatszkaja oblaszty**, vagyis Kárpáton túli terület.

Története során számos határmódosítást élt meg a terület, az utolsót 1945. június 19-én, amikor a Szovjetunió és Csehszlovákia egyezményt írt alá a térség Szovjetunióhoz való csatolásáról. 1946-tól 1991-ig az Ukrán Szocialista Szövetségi Köztársaság, 1991-től Ukrajna része. Területe 12.800 négyzetkilométer, közigazgatásilag 11 járásra oszlik, Ukrajna egyik legsűrűbben lakott területe. A legutóbbi, 1989-es népszámlálás adatai szerint lakossága 1.254.618 fő, meglehetősen vegyes nemzetiségi megoszlásban. **A legjelentősebb az**

ukrán nemzetiség, a lakosság 78,4%-át teszi ki. Az itt regisztrált 155.711 magyar (12,5%) a terület második legnagyobb lélekszámú nemzeti kisebbségét jelenti. Él itt még 4%-nyi orosz, cigány és román kisebbség, illetve a számában kisebb jelentőségű (1% alatti) némettség, szlovákság és zsidóság). A magyaroknak egyedül ezen a területen van meghatározó jelentősége, országosan tekintve igazi törpe kisebbségnek számítanak.

A magyarság legnagyobb része a 11 kárpátaljai járásból 7-ben koncentrálódik, számuk szerint csökkenő sorrendben a következőkben: Beregszászi, Nagyszőlősi, Ungvári, Munkácsi (60-20 000 magyar), ill. a szórványmagyarságnak otthont adó, Román területekkel határos Huszti, Técsői és Rahói járások. **Beregszász az egyetlen olyan város, ahol az 1989-es népszámláláskor a magyarság aránya még meghaladta az 50%-ot, azóta viszont ez nagy valószínűséggel már nincs így.** A kisebb falvak közül a határszélen vannak olyanok, amelyekben tömbmagyarság él, de nagyobb azoknak a magyarlakta falvaknak a száma, amelyek szórványterületen vannak, a rahói, técsői, huszti, munkácsi járásban. (A Főiskolának mind a hét magyarok által lakott járásból vannak hallgatói).

Ahhoz, hogy megértsük a Főiskola helyzetét, és azt a szerepet, amelyet a kárpátaljai magyarok számára betölt, meg kell kísérelnünk **megismerni azt a társadalmi környezetet, azokat a körülményeket, amelyek között létrejött és működik.**

A **Szovjetunió összeomlásával, Ukrajna önálló állammá válásával a fejlődés új lehetőségei nyíltak meg** Ukrajna polgárai, köztük a magyarság előtt. Lehetőségük nyílt a külföldre utazásra, politikai szervezetek alapítására, a szabad politizálásra, kulturális és

oktatási intézmények, újságok, folyóiratok létrehozására, stb. **Ugyanakkor nem sejtett nehézségekkel is szembe kellett nézniük**, hiszen a szocialista nagyipar “luftballonjának” kipukkanásával járó minden negatív következmény még a magyarországinál is erőteljesebben jelentkezett, sok család és egész települések addig sem könnyű életét megnehezítve, ellehetetlenítve.

Így nem véletlen az sem, hogy az új lehetőségekkel sokan nem kívántak élni, és **aki csak tehette, az első adandó alkalommal elhagyta szülőföldjét**. Soha nem készült felmérés arról, hogy vajon hányan távoztak el örökre Magyarországra, hányan vélték a boldogulásukat még távolabb, Európa más országaiban megtalálni. A Kárpátalján maradtak csak szomorú nosztalgiával emlegetik, hogy “Beregszász tíz éve még színmagyar város volt”, most meg már “lassan nem értik a magyar szót a patikában sem”. Arról is csak becslések léteznek, hogy az otthon maradtak közül vajon hány család talált új megélhetésre a változások óta eltelt 13 évben. Alighanem nagyon kevés, hiszen a munkanélküliség 50% fölött van, akinek pedig van is munkája, egészen a legutóbbi időkig a fizetését több hónapos késéssel kapta meg, ha megkapta egyáltalán, ill. sok munkáltató természetben, cukorral, liszttel, olajjal fizetett.

A helyzet mára árnyalatnyival jobb lett, a közalkalmazottak már többé-kevésbé megbízhatóan hozzájutnak járandóságukhoz, ami azonban még Kelet-európai viszonyok között is megalázóan kevés. A gimnáziumi tanárok átlagos havi fizetése például 100-120 hrivnya (egy hrivnya a napi árfolyamtól függően kb. 50 forintnak felel meg), a megélhetés költségei pedig minimálisan alacsonyabbak a magyarországinál, de az élelmiszerárak nagyjából azonosak, amit az is

mutat, hogy gyakran lehet Magyarországon forgalmazott élelmiszereket találni a boltokban, piacokon (ahol egyébként a kereskedés túlnyomó része zajlik).

A nagy munkanélküliség és az általánosan rossz gazdasági körülmények okai többfélék.

A térség rendkívül rossz infrastrukturális ellátottsága, a fizetőképes kereslet és a szakképzett munkaerő hiánya, ill. a jogi szabályozás bizonytalansága miatt csak a legbátrabb befektetők kockáztatják meg, hogy üzletüket erre a térségre is kiterjesszék.

A hosszú ideig tétlenségre kárhozottak, főleg a férfiak életében ugyanazokkal a súlyos következményekkel jár a munkanélküliség, mint amelyeket a magyarországi szakemberek is megfigyeltek: bizonyos idő után egyre nehezebb visszailleszkedni a közösségbe, a társas kapcsolatok beszűkülése visszafejleszti a szociális képességeket, rontja a munkamorált. Nem egy munkaadó panaszkodik, hogy ha ad is munkát, az emberek nem úgy dolgoznak, mint kellene, hanyagok, azt sem bánják, ha elveszítik az állásukat (pl. a kollégium felújítási munkálatait felügyelő építésvezetővel folytatott beszélgetés egyik fontos tanulsága volt ez). Azok, akik nem találnak munkát, egyéb módon próbálnak megélni, ha van minimális tőkéjük, és vállalják az ezzel járó kockázatokat. **Sok férfi foglalkozik -ne szépítsük- üzemanyag- és cigaretta- csempészéssel, amit a határon gyakran átlépők fuvarozásával egészítenek ki.** Az egyik hallgató a kérdőív azon kérdésére, hogy mi az édesapja foglalkozása, azt a választ adta: "Üzemanyag-exportőr", bár ezt nem szokás nyilvános fórumokon híresztelni. (A hallgatók közül sokan, ha magánbeszélgetésben vetődik föl a kérdés azzal kapcsolatban, hogy

konkrétan mit kezd majd a diploma megszerzése után, sokan adják azt a választ, hogy “megyek a határra”. Ez a kifejezés jelenti az ottani “regiszterben” a felszínen maradásnak ezt a nehéz és kockázatos, de majdnem kizárólagos formáját - amely egyébként a beregsurányi kishatár-átkelőhely (az ottaniak reményei szerint ideiglenes) lezárása miatt egyre nehezebbé válik.

Szinte minden családnak van olyan tagja, aki Magyarországon dolgozik, építkezéseken segédmunkásként, üzletkötőként, kórházi ápolónőként, sőt tanárként is. A határhoz közeli településeken (Nyíregyházáig) dolgozók többnyire minden nap hazajárnak, de sokan dolgoznak Budapesten is, ők csak hetente, méginkább csak havonta jönnek haza a családjukhoz. A családfő hiányának következményei is minden bizonnyal érezhetőek lesznek a legfiatalabb nemzedéknél.

A felsorolt nehézségeknek lassan talán pozitív hatásai is mutatkoznak, ugyanis a beregszásziak tapasztalata az, hogy külföldi tőke hiányában kezdenek megerősödni a hazai vállalkozások, és az egészen az utóbbi évekig tapasztalható **áruhiány lassan enyhül**, egyre nagyobb mennyiségű és javuló minőségű árut állítanak elő az ukrán magánvállalkozások, amelyek nyilván egyre nagyobb tömegű munkaerőt is igényelnek. Ez, ha egyelőre nem is sok család életében hoz érezhető változást, mindenesetre **jobbá teszi az ott élők közérzetét, a lassú javulás ígéretével bizakodásra hangolja** azokat, akik morális, érzelmi okokból “kitartanak” a szülőföldjükön, vagy anyagi okokból nem tehetnek mást, mint hogy maradjanak.

A **“kitartanak”** kifejezés patetikusnak hangozhat, mégis meggyőződésem, hogy ez nem túlzó szóhasználat a kárpátaljaiakra,

akik számára, különösen az értelmiségiek körében, a hazaszeretet élő és tartalommal bíró fogalom, és mind a hallgatók, mind a Főiskola munkatársainak nyilatkozataiból ez hallható ki. Figyelemre és tiszteletre méltónak tartom mindazt az erőfeszítést, amelyeket a sokszor lehetetlenül nehéz körülmények között valódi hivatástudattal dolgozó tanárok, óvónők és mások tesznek azért, hogy a gyerekek nemcsak hogy magyar szót halljanak, hanem legyen **magyar nyelvű újság, gyermekfolyóirat, legyenek szavalóversenyek, sőt igen magas színvonalú gyermekszínház.** Mindezt úgy, hogy az óvodákban, iskolákban gyakran a legalapvetőbb ellátást sem tudják biztosítani, pl. előfordul, hogy központilag kikapcsolják a fűtést, mert "a nappali átlaghőmérséklet 15 fok fölé emelkedett", nagyon nehezen oldható meg a tankönyvellátás, az óvodák, iskolák minimális, kezdetleges, adományokból származó, vagy a szülők által összeadott eszközökkel dolgoznak. Telente szinte mindig, minden intézményben kényszerszünetet kell tartani a fűtés, világítás hiánya miatt, és az épületek nagy része a minimális higiéniai követelményeknek sem felel meg.

Mindemellett **nem könnyítik meg az oktatási intézmények helyzetét a gyakran változó törvények, rendeletek, és a nem ritka visszaélés a hivatali hatalommal, sőt az ügyek intézésének törvényes útja bizony nem is járható mindig,** nem egyszerű és gyakran külön erőfeszítéseket kíván a törvény adta jogok érvényesítése.

Említésre méltónak tartom még azt a ténytet, hogy a kárpátaljai magyarok körében egyre inkább **kitapintható egyfajta jó értelemben vett lokálpatriotizmus.** A bemutatott pozitív változásoknak ugyanis, ha nem is jelentik az életkörülmények forradalmi javulását, a kárpátaljaiak különös jelentőséget tulajdonítanak. Szerintük

Kárpátalján eleve is jobbak voltak a körülmények, mint Ukrajna belső területein, az utóbbi évek változásai pedig itt minimális javulást, az ország keletebbre fekvő részein pedig máig tartó visszaesést eredményeztek. Ezért úgy veszik észre, hogy az elvándorló magyarok helyére a jobb életkörülményekre vágyó ukránok, oroszok települnek be városaikba, falvaikba, akik pl. (rokon)látogatóba jönnek Kárpátaljára, aztán hazatérve arról az elképzeltetlen gazdagságról lelkendeznek, amelyet itt találtak. Jellemző, hogy ilyen és ehhez hasonló, anekdotákká váló történetek keringenek:

Harminc éves nő meséli, hogy nemrég Kijevbe utaztakor, a kiinduló állomástól nem messze faházak között kezdett el zakatolni a vonat, amilyeneket ő korábban csak szabadtéri múzeumban látott, és a szegény nép múltbéli lakásformájának gondolt. Miután azonban már csaknem egy órája kanyarogtak a nem túl jó állapotú fakunyhókból álló falvak között, megütközve kérdezte a kalauztól: “Mondja már, meddig tart még ez a *múzeum*?!”- mert, tette hozzá utólag saját tapasztalatlanságán viccelődve, de büszkén: ő nem gondolta volna, hogy arrafelé akkora a szegénység:

Bár a történet igazságtartalmát nem állt módomban ellenőrizni, de azért tartom jelentőséggel bírónak ezt a tényt, mert **ez a szemlélet, mely egyre terjed, emeli Kárpátalja státuszát az ott lakók számára.**

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA ALAPÍTÁSÁNAK RÖVID TÖRTÉNETE

Az intézmény alapítása aggályos, csaknem kalandos körülmények között zajló, több évig elnyúló folyamat volt. Erről Orosz Ildikó, a Főiskola elnöke számol be, aki máig az események fő motorja

Beregszászon. Láthatóan ő tartja mozgásban a Főiskola életét, a legfontosabb döntéseket szinte egy személyben hozza, bár személyesen viszonylag ritkán tűnik föl az épületben. (Fájlalja is, hogy most már nem ismer személyesen minden hallgatót, nem úgy, mint a kezdeti időkben. Ez nem is csoda, hiszen a kezdetben családiásan kicsi intézmény hallgatói létszáma évről évre dinamikusan emelkedik, s a következő tanévet már több mint 600 hallgatóval kezdik el.)

Az alapítás történetét Orosz Ildikó kimerítő alapossággal leírta (Orosz 1997). Ebből a munkából csak a legfőbb eseményeket idézem föl, főként azért, hogy érzékeltessem azokat a sokszor meghökkentő jelenségeket, amelyekkel a “gyanútlan” főiskolaalapító találkozhat az ukrajnai bürokrácia útvesztőiben. (Mind Orosz Ildikó beszámolóira, mind a Főiskola többi munkatársaival folytatott beszélgetésekre jellemző egy különleges szemlélet: a kutatónak gyakran támad az az érzése, mintha egy kalandregényt hallana, s sokszor a beszélgetőpartnerek saját munkájukat is ebbe a “**kaland-narratívába**” helyezik bele. Ebben a keretben értelmezik saját tevékenységüket - vagyis gyakran hallunk csattanós történeteket arról, hogy hogyan lehet “túljárni” az akadékoskodó hatóságok, a sokszor irreális körülmények, az anyagi nehézségek “eszén”)

Oktatási és kulturális szempontból a Trianon utáni határon túli területek közül Kárpátalja volt a legkevésbé ellátott, nem rendelkezett nagy hagyományú intézményekkel, és soha nem volt egyeteme, a legmagasabb szinten képző intézmények a gimnáziumok és a tanítóképzők voltak. 1945 után, az iskolák államosításával és az oktatási rendszer átszervezésével a magyar nyelvű oktatás helyzete

egyre romlott, különösen a szórványtelepüléseken, ahol még viszonylag nagyszámú magyarság esetén sem indítottak magyar nyelvű osztályokat. A Szovjetunióban többször hangoztatták, hogy a továbbtanulási lehetőségek korlátlanok, csak az esetleges nyelvi nehézségek miatt nem tudnak érvényesülni a kisebbségek. Ezt azonban nem úgy gondolták megoldani, hogy a nyelvoktatás lehetőségeit bővítették, hanem az oktatás nyelvét változtatták meg. Nem válogattak az eszközökben az orosz és ukrán tannyelvű osztályok indításakor, az ide jelentkező gyerekek mindig előnyösebb helyzetben voltak azoknál, akik magyar tannyelvű osztályokba jártak (pl. a kirándulások, táborok szervezésénél, órabeosztásban, eszközellátottságban, stb.)

Anyanyelvű továbbtanulásra hosszú évekig csak az előbb Huszton, majd Munkácson működő tanítóképző szakközépiskola adott lehetőséget, bár itt sem tanítottak minden tantárgyat magyarul. Az Ungvári Állami Egyetemen évtizedes sikertelen próbálkozások után 1963-tól működik önálló szakként magyar nyelv-és irodalom-tanári képzés, de a hallgatók itt is csak szaktárgyaikat tanulhatják magyarul, az általános filológiai szakokat oroszul vagy ukránul kell hallgatniuk. A többi szakok hallgatói nem vizsgázhatnak, nem írhatnak szakdolgozatot magyarul abban az esetben sem, ha az illető tanár is tud magyarul.

Mindazonáltal a magyar szak beindítása új lendületet adott a magyar iskoláknak, egyre többen látták értelmét felvételizni, sőt a korábban távolabbi, lett, litván, stb. tagköztársaságok egyetemeire kényszerült magyarok egy része is “hazajött” Ungvárra, így **a változások kovászává vált az Ungvári Állami Egyetemen kialakult kis magyar közösség.** Elsőként a magyar nyelven való felvételizés lehetőségéért indított kezdeményezésük járt eredménnyel.

Ennek nyomán (nem az eredeti szándéknak megfelelően, de részeredményeket elérve) a magyar tannyelvű középfokú iskolák végzősei tehetnek a kötelező orosz/ukrán nyelvű vizsga helyett magyar nyelvű felvételit, bár ez a jog máig nincs rögzítve sem az egyetem felvételi szabályzatában, sem magasabb szinten, és a magyar felvételizés lehetőségét évről évre lebegtetik, fenntartva azt a lehetőséget, hogy esetleg megvonják ezt a jogot.

Napjainkban a Kárpátalján működő 757 iskolából 90-ben folyik magyarul az oktatás (13-ban románul, 32-ben oroszul, egyben szlovákul, a többiben ukránul). Mivel a határok átjárhatóvá válásával nőtt a magyar nyelv és kultúra presztízse, másrészt lehetőség nyílt a magyarországi intézményekben való továbbtanulásra, így gyarapodásnak indult a magyar iskolákba beíratott tanulók száma. A nyolcvanas évek végétől van lehetőség a magyarországi felsőoktatási intézményekbe való jelentkezésre, s míg az első években ez csak viszonylag ritkán fordult elő, főleg azok engedhették meg ezt maguknak, akiknek voltak magyarországi rokonaik, ismerőseik, akik a felvételi eljárásról szóló információkhoz való hozzájutást lehetővé tették. Később egyre több hivatalos segítséget, támogatást kaptak a határon túlról érkező hallgatók, több szempontból is könnyebb lett felvételizniük. Előkészítő intézet alakult azzal a céllal, hogy a hallgatók egyéves magyarországi felkészítésével korrigálja a bázisország és a fogadó ország érettségi követelményeinek tartalmi különbségét, ösztöndíjrendszer, szakkollégiumi háttér jött létre, megoldották a jelentkezők otthoni felvételiztetését is, és a legutóbbi évtől a határon túli hallgatók kollégiumi elhelyezésére is külön gondot fordítanak (a Márton Áron Szakkollégium diákotthonainak kibővítésével).

Az évek során azonban egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a Magyarországon diplomát szerzett hallgatóknak csak töredéke tér vissza a szülőföldjére, a többség s magyarországi letelepedés első fázisának tekinti az egyetemi, főiskolai képzést és végzettséget, és még azok közül is sokan Magyarországon maradnak, akik eredetileg vissza szerettek volna térni szülőföldjükre, hiszen közülük is sokan itt találnak jövedelmező megélhetési lehetőséget, vagy itt alapítanak családot. A hazatérés sokszor már csak azért is problematikus, mert számos esetben a magyarországi diploma honosítása a lehetetlenségig bonyolult.

Ezekből a tényekből fakadt a felismerés, hogy **a magyarországi képzés megkönnyítése sem oldja meg a kárpátaljai értelmiség utánpótlását, ezért újra kézzelfoghatóvá vált az igény a kárpátaljai magyar értelmiség egy csoportjában, hogy magyar nyelvű képzés induljon felsőfokon is Kárpátalján.** Újra próbálkoztak az Ungvári Állami Egyetemmel való együttműködésre, de magyar csoportok indítására ekkor sem került sor, többszöri próbálkozásra sem. Viccesen azt szokták mondani beregszászi vacsoraasztaloknál, hogy ha annak idején az Ungvári Állami Egyetemnek lett volna egy jó magyar tanszéke, akkor ma nem lenne se Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, se Főiskola.

Az első “szabadnak mondott” választáson a területi közgyűlésbe több magyar képviselő is került, akik nagy része pedagógus volt. Ez segítette az ügyet, hiszen így többen belülről irányíthatták az eseményeket, jobban átlátták az alapítás jogi feltételeit, stb.

Az **ukrán nyelvoktatási és a kisebbségekről szóló törvény** rendelkezései, bár vannak értelmezési bizonytalanságok, **teljes mértékben lehetővé teszi kisebbségi oktatási intézmények létrehozását, sőt ezek törvényes állami támogatásra is jogosultak.** Az Ungvári Állami Egyetemen való újabb sikertelen próbálkozások után törvényadta jogaik alapján a **Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és a Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség önálló magyar intézmény alapítása mellett döntött.**

Létrehozták a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítványt, mivel jogilag ez a forma volt a legmegfelelőbb (pl. az egyházak Ukrajnában közvetlenül nem alapíthatnak oktatási intézményt). Az Alapítvány ma is a KMFF fenntartója. Az elsőrendűen megoldandó feladatok az intézmény jogi státuszának rendezése, majd az anyagi és a szellemi háttér kialakítása, fenntartása voltak.

A hely kiválasztásának elsődleges szempontja az volt, hogy az alapvetően humán jellegű képzés megfelelő szellemi környezetbe kerüljön. Több magyar iskolájával, a meglévő könyvtári gyűjteményeivel, magyar színházával stb. Beregszász tűnt a legjobb választásnak. (Véleményem szerint a határ közelsége és jó megközelíthetősége miatt is magától adódott a város mint székhely, hiszen nyilvánvaló volt, hogy a tanárok egy részét - ez a mai napig is így van - Magyarországról kell rendszeresen elvinni a Főiskolára.)

Egyértelmű volt, **hogy önerőből nem tudják megoldani az alapítás feladatait, ezért mindjárt a kezdet kezdetén több szervezetet kérek föl az együttműködésre.** Ilyenek a beregszászi református és katolikus egyház, valamint a beregszászi városi tanács. A felkért szervezetek vállalták az együttműködést, tagjai az *1993 decemberében bejegyzett* Alapítványnak. Miután az Alapítvány

kidolgozta a Főiskola alapszabályát, hivatalosan is magyarországi együttműködő partnereihez fordult: a Bessenyei György Tanárképző Főiskolát, a Határon Túli Magyarok Hivatalát, valamint a Művelődési és Közoktatási Minisztériumot, hogy vizsgálják meg a beregszászi főiskolai képzés beindításának lehetőségét. **1994 januárjában az Alapítvány és a Bessenyei Főiskola aláírták a képzés szervezéséről szóló megállapodásukat, 1994 májusában a Beregszászi Járási Tanácsnál bejegyezték a Főiskola alapszabályát.** A szervezés közben többször is megváltoztak a jogi szabályozók, s ez hátráltatta az iskola megszervezését, hiszen újabb és újabb engedélyeket, űrlapokat kellett beszerezni, új dokumentumokat benyújtani. Az ukrajnai oktatásügyi hatóságok bizottságokat küldtek ki az előkészületek ellenőrzésére (megtörtént az is, hogy egy ilyen ellenőrző bizottság minden előzetes bejelentés nélkül érkezett Beregszászba), és láthatóan nem volt inyükre a magyar felsőoktatási intézmény, hiszen **minden lehetséges eszközzel próbálták azt megakadályozni, a működési engedély megadásának kérdése szakmai kérdésből politikaivá vált.** Az egyik tisztségviselő például olyan értelmű levelet küldött a minisztériumnak, hogy a kezdeményezéssel Magyarország beavatkozik Ukrajna állami ügyeibe (holott a két állam képviselői a legmagasabb szinten is pozitív hozzáállásukról biztosították egymást).

A működési engedély megadásáról szóló döntés végül 1995 októberében született meg, de az erről szóló értesítést a Főiskola szervezői csak áttételesen, az okiratokat pedig egyáltalán nem kapták meg. Így már a második évfolyam indult el, a működési engedély hiányában még mindig “speciális képzésként”. Erre a tanévnyitóra meghívták a magyar állam képviselőit. A megnyitó napján a városban, sőt egyazon épületben tartózkodott a HTMH

elnöke, aki a meghívást (a területi vezetés nyomatékos kérésére) nem fogadta el, s ez a gesztus jelzésértékű abból a szempontból, hogy magyar részről sem egyértelmű a támogató hozzáállás.

Számos bizottsági ülés zajlott le az ügy érdekében, de ezek többségén nem folyt érdemi egyeztetés, melyek ideje alatt újra több jogszabály-módosítás történt.

Nem volt egyszerűbb **az iskola céljaira kiszemelt épület megszerzése sem, hiszen a Református Egyházzal létrejött ugyan egy megegyezés**, amelynek értelmében a Főiskola használhatja az egyház által visszaigényelt épületet, viszont a hatóságok először nem fogadták el hitelesnek az egyház államosítás előtti tulajdonjogát igazoló iratot, majd, amikor kétséget kizáró dokumentumot sikerült szerezni a tulajdonjogról, benyújtották Ungvárra hitelesítésre a pótolhatatlan okmányt. Ez hiba volt, mert az ungvári hivatalos szervektől **majdnem lehetetlenné vált az irat visszaszerzése**: a hivatal főigazgatója arra hivatkozott, hogy mivel a beregszászi területi levéltár átszervezés alatt áll, jogában áll akár két évig is visszatartani az iratokat.

Végül egy véletlen folytán sikerült újra az értékes papír birtokába jutni, amikor is az ungvári levéltár főigazgatóját betegsége miatti távollétében helyettesítették, s a helyettes, nem tudván főnöke feltételeiről, (egyébként jogszerűen) kiszolgáltatta a szóban forgó iratot.

A Főiskola bejegyzése végül a hosszas hivatali utánajárás eredményeképp történhetett meg, amely valójában azt szemlélteti, hogy mennyire nem egyszerű Ukrajnában a törvény adta jogok érvényesítése.

Összegezve:

a képzés 1994 szeptemberében óvodapedagógia, tanítói, angol-földrajz és angol-történelem szakon indult meg, teljes egészében magyar nyelven, egyelőre a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola kihelyezett tagozataként, Beregszászi Speciális Tanárképzés néven.

A hivatalos működési engedélyt végül 1996-ban sikerült megszerezni, s ezzel önállóvá vált a KMTF, (mely a határon túli magyarság egyetlen önállóan működő intézménye) addig szinte teljes egészében a nyíregyházi tanárok közreműködésével folyt az oktatás.

Ukrajna Akkreditációs Bizottsága végül 2001. május 18-i ülésén akkreditálta a Kárpátalja Magyar Tanárképző Főiskola tanítói szakát, majd 2002 áprilisában újabb három szak (angol, történelem, földrajz) akkreditálására került sor. Ezekben a szakokon ezzel ma már a Főiskola államilag elismert, azzal egyenértékű diplomát ad ki végzős hallgatói számára. Az oklevél minősítése: specialist.

Legújabbban, ez évben indult be az óvodapedagógia-angol, ill. tanító-angol szakpárosítás (az egyszakos diploma buktatóinak elkerülése végett)

A **távlati tervek** között szerepel egyrészt a képzés gyakorlatiasabb, piaci igényeknek jobban megfelelő irányba történő eltolása, így egy turisztika-idegenforgalmi jellegű képzés beindítása, ill. a gazdasági képzés további erősítése. Másrészt a tanárképzést magyar és, főleg, ukrán szakkal szeretnék bővíteni. Ez egyrészt múlhatatlanul szükséges, mint az alább bemutatásra kerülő néhány tényből ez sejthető, másrészt viszont roppant nehézkes, mert ukrán

nyelvkönyvek nagyon kis számban léteznek, s ezek is elavultak, mint ahogy nem létezik ukrán-magyar nagyszótár (illetve csaknem semmilyen szótár) sem, jelenleg van folyamatban ezek megírása.

A FŐISKOLA ÉPÜLETE

Az épület a szovjet időben poliklinikaként szolgált. A **város főterének szélén** áll, sarki épület, egyik oldala a forgalmas fő közlekedési útvonalra, a másik egy csendes, csaknem forgalommentes utcára néz. Az, hogy ez az épület a városnak ilyen frekventált helyén van, gondot is okoz: a sajnos igen nagyszámú kéregető gyerek nemegyszer a tanítást zavarja meg azzal, hogy az óra alatt a nyitva hagyott ablak alá állnak kéregetni.

Az épület alsó szintjén tantermek, a számítástechnikai berendezések termei, egy fénymásoló helyiség, valamint a három helyiségből álló iskolai könyvtár található. A felső szinten néhány szemináriumi termen kívül a tanulmányi osztály, az intézmény titkársága, a tanszékek irodái, valamint a rektor hivatala van elhelyezve. Itt kapott helyet még, viszonylag szeparált helyen, az egyik szárny folyosójának utolsó két szobájában a LIMES Társadalomkutató Intézet. Az épületben, mint ahogy egyébként a kollégiumban sem, nem működik menza, a hallgatók étkezésüket egyénileg oldják meg (a kollégistáknak jól felszerelt konyha áll rendelkezésüre).

A **tantermek** nagyrészt láthatóan adományokból származó iskolabútorokkal vannak berendezve. A tanszéki szobák berendezése viszonylag zsúfoltnak tűnik, de az óraszervezés miatt nem jellemző, hogy egyszerre sok tanár van jelen. A **legrepresentatívabb helyiség a**

rektor szobája, a sarkon álló épület csúcsa, és a sarokerkély szinte kínálta magát erre a célra. Ez a szoba kényelmes, új bútorokkal van berendezve, hiszen itt gyakran történik vendégfogadás is. A szoba falait a korábbi végzős évfolyamok által készített, a volt hallgatók nevével hímzett textilek díszítik, mintegy (nem oly távoli) hősikor relikviáiként.

Az épületben működő poliklinika emléke élénken él azokban, akik korábban is a város lakói voltak, hiszen sokan ide jártak pl. fogászati kezelésre. A vendégnek gyakran teszik föl azt a kérdést, hogy nem érez-e “poliklinika-szagot”, sőt vannak, akiknek konkrét termékhez fűződnek élményei.

Bár az épület egészségügyi funkciót látott el, **az átalakítás során sajátos módon mégis főként arra koncentráltak, hogy a rendkívül elhasznált, lepusztult épületet egészségügyi szempontból alkalmassá tegyék** (fertőtlenítés, meszelés, falburkolatok cseréje, illemhelyek átalakítása) az oktatás céljaira. A szűkös anyagi keretek főként amiatt jelentettek gondot, mert a helyiségek hosszú időn át kórtermekként funkcionáltak, ennek megfelelően a méretük és elrendezésük nem a legalkalmasabb tanteremnek.. A két nagyobb előadó (kb. a Magyarországon szokásos normál iskolai tanterem-méret) létrehozásához falakat kellett bontani. A többi terem inkább szűkös, csőszerű, egy-egy nagyobb csoport már csak nehezen fér el, és a hallgatói létszám további növekedése komoly nehézségeket okoz már ez év szeptemberétől is.

Ottjártamkor erősen meghatározta az iskolai atmoszférát egy **nem elhanyagolható tényező: a hőmérséklet.** Ugyanis a városi vezetés központilag megszüntette a hőszolgáltatást minden közintézményben, mondván, hogy “a nappali átlaghőmérséklet 15 fok fölé emelkedett”. Ez azzal járt, hogy a régi épület vastag falai között a

hallgatók nagykabátban ülték végig a tanítási napokat, és kb. két hét múlva érezhetően megcsappant az órák látogatottsága a sorozatos megbetegedések miatt, ami a tanári kar egy részét is érintette. Ez a **szűkösség** tetten érhető számos más esetben is, pl. gondot okozhat kifüggeszteni egy hirdetést, mert éppen elfogyott a rajzszög, vagy ha az egyetlen fénymásológép elromlik, esetleg napokig meg vannak fosztva a hallgatók a másolás lehetőségétől, ami a hiányos jegyzetellátottság miatt alapvető fontosságú lenne.

Mindazonáltal a Főiskola és a hozzá tartozó kollégium **épülete a város legjobban felszerelt közintézményei közé tartozik.**

A **Főiskola** **rekrutációs bázisa gyakorlatilag az egész Kárpátalja területére kiterjed, a szórvány területekről is szép számmal érkeznek hallgatók.** Ez év szeptemberében jelentős növekedés történt, a korábbi négyszázhoz képest idén már 600 hallgató tanul a Főiskolán. A hallgatók közel fele viszont Beregszászból, ill. a közvetlen közeli településekről jár a Főiskolára. Nagy segítséget jelent a hallgatók helyzetének könnyítésében a 2001-ben átadott **kollégium**, amely az addig albérletekben lakó, ill. napi többórás vonatozást vállaló hallgatóknak kulturált, a tanulásra minden tekintetben alkalmas, még a magyar viszonyokhoz képest is kimondottan jól ellátott szálláshelyet nyújt. Ugyanakkor a kollégium néhány munkahelyet is biztosít, ami, mint már említettük, szintén egyfajta látens funkciója a Főiskolának és a hozzá tartozó intézményeknek.

A HALLGATÓK

A hallgatók nemzetisége gyakorlatilag 100%-ban magyar (a vizsgált mintába egyetlen hallgató került, aki nem magyar nemzetiségűnek vallotta magát). Mindazonáltal **ez a látszólag homogén kép nagyobb változatosságot takar**. Ez derül ki akkor, amikor a hallgatók nemzetiségi hovatartozását olyan háttérváltozók segítségével próbáltuk meg kitapintani, mint a nyelvhasználat valamint a baráti kör összetétele, ugyanis találtunk kb. 15 %-nyi hallgatót, akiknek nyelvhasználatában az ukrán ill. orosz nyelv dominál, anyanyelvi szinten beszélnek ezek valamelyikét, és ezzel párhuzamosan baráti körük is vegyesebb összetételű, nem a magyart anyanyelvükként beszélők zárt baráti köre jellemző rájuk.

A hallgatók baráti körének összetétele és ukrán nyelvtudása közti kapcsolat

Baráti kör	Ukrán nyelvtudás	
	Gyenge	Jó
csak magyar	52.1%	12.9%
főleg magyar	46,6%	71,0%
Vegyes	1.4%	16.1%
N=104	100.0%	100.0%

Sign: 0,000

Ez az összefüggés elsősorban azért emelhető ki, mert arra utal, hogy a KMTF, az előzetes várakozással ellentétben **nyitott a nem magyar nemzetiségű hallgatók számára is**, tehát kínálatával a régió teljes lakosságának igényeivel látszik találkozni. Vagyis úgy tűnik, hogy az ukrán nyelvű felvételizés formálisan létező lehetőségével ugyan csak kevesen élnek, mégis szép számú olyan hallgató is jelen van a Főiskolán, akinek nemzetiségi kötődése nem egyértelműen magyar.

Figyelemreméltó összefüggést fedeztünk föl a hallgatók nyelvtudás és baráti kör alapján megállapítható **nemzetiségi**

kötődései, valamint a jövőre vonatkozó terveik között. Eredetileg arra számítottunk, hogy ahhoz, hogy Ukrajnában telepedjenek le a hallgatók hosszú távra, rendelkezniük kell használható ukrán nyelvismerettel (miközben a nyelvoktatásra a korábban bemutatott problémák nyomják rá bélyegüket). A következő táblázat a hallgatók nyelvtudását mutatja:

“Milyen szinten beszélsz ukránul?”

	Százalék	Kumulált százalék
nem beszél	21.8	21.8
1	28.7	50.5
2	21.8	72.3
3	13.9	86.1
4	6.9	93.1
5	6.9	100.0
Összesen	100%=101	

Látható, hogy az összes megkérdezett hallgatónak több, mint 70%-a (!) nem beszéli az államnyelvet használható szinten – és körülbelül hasonló képet mutat az orosz nyelvtudás alakulása is. Ez már a napi tanulmányi életükben is gondot okoz, hiszen minden nagyobb dolgotuktól ukrán nyelvű rezümét is kell készíteniük, s szemmel látható, hogy sokuknak még a más által lefordított szöveg begépelése is komoly gondokat okoz. Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy az államnyelv ismerete, még hozzá jó szinten való ismerete elengedhetetlen feltétele az érdekérvényesítésnek a közösségi politika szintjén, de egyáltalán, megfelelő állás vállalásához is.

Szintén a várakozással ellentétben **azok a hallgatók terveznek nagyobb arányban hosszú távon is szülőföldjükön maradni, akik jellemzően nem beszélik jól az államnyelvet ill. az orosz,**

valamint homogén és túlnyomóan magyar baráti körrel bírnak, míg az e nyelveket jól beszélők lényegesen magasabb arányban kívánnak hosszú távon Magyarországon, ill. még inkább más európai országokban kivánnak letelepedni.

A hallgatók baráti körének összetétele és a jövőre vonatkozó tervek összefüggése

baráti kör	A jövőre vonatkozó tervek		
	Kárpátalján	Magyarországon	Más országban
csak magyar	43.2%	44.4%	25.0%
főleg magyar	54.1%	50.0%	25.0%
Vegyés	2.7%	5.6%	50.0%
	100.0%	100.0%	100.0%

Sign: 0,002

A hallgatók között, különösen a levelező, de a nappali tagozatos képzésben is, szép számmal vannak olyanok, akik házasságban élnek, gyermekeket is nevelnek.

Ez a tény egybehangzik a MOZAIK 2001 vizsgálatnak mindazon megállapításaival, amelyek a határon túli magyar populációk 15-29 éves csoportjait összehasonlítva arra a következtetésre jutottak, hogy a kárpátaljai fiatalokra jellemző leginkább egy hagyományos, a szülőkével egyező értékrend. Ők azok, akik legnagyobb arányban elfogadják a szülők életstílusát, a legkorábban alapítanak családot, vállalnak gyermeket, stb.

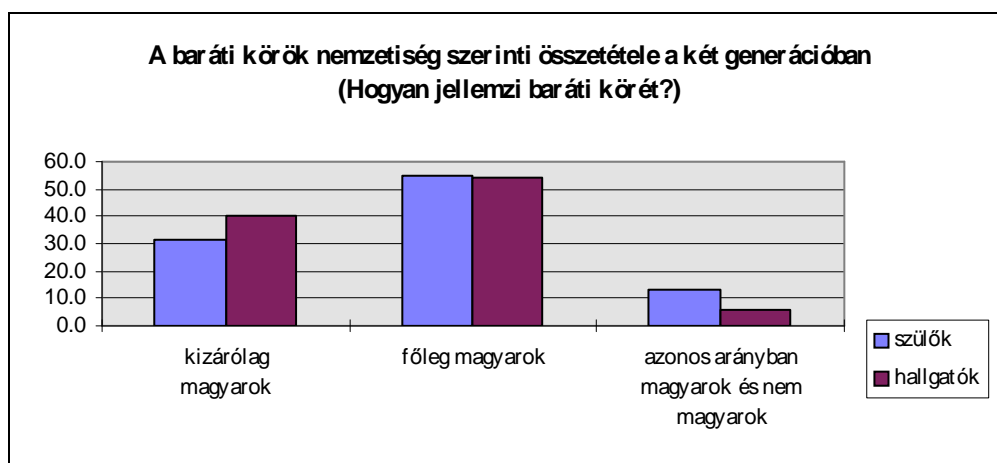
Rákérdeztünk a szülők és a hallgatók baráti körének összetételére is, s eredményeink is azt mutatják, hogy itt a generációk között még nem mutatkozik szakadék, hanem inkább a tendenciák folyamatossága, kontinuitása érzékelhető:

A hallgatók és szüleik baráti körének összetétele közötti kapcsolat

A hallgatók baráti köre				
A szülők baráti köre	kizárólag magyar	többségében magyar	azonos magyar és nem magyar	arányban
kizárólag magyar	59.5%	14.3%	-	

többségében magyar	40.5%	67.9%	33.3%
azonos arányban magyar és-nem magyar		17.9%	66.7%
N=101	100.0%	100.0%	100.0%
Sign: 0,000			

Ha ugyanezt az összefüggést táblázat helyett oszlopdiagramon ábrázoljuk, akkor viszont láthatóvá válik a szignifikáns összefüggés ellenére is szembeötlő különbség: hogy tudniillik a hallgatók baráti köre, amennyiben a szüleikéhez képest mégis megváltozik, a változás iránya az, hogy még nagyobb arányban áll csak magyarokból, vagyis egy homogénebb baráti kör szerveződhet.

Ennek jelentőségét abban látjuk, hogy a Főiskola látens funkciói között megmutatkozik ez a lehetőség, amely egy homogén, összetartó baráti kör kiépítésével, a leendő értelmiségiek közötti kapcsolatok szervezésével, erősítésével hozzájárul a megcélzott értelmiségi elit kialakításához.

A KMTF SZERKEZETI FELÉPÍTÉSE

Az intézmény fenntartója a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítvány (elnöke Brenzovics László). Szakmai ellenőrző szerve Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma.

Az intézmény élén a főigazgató, Soós Kálmán, valamint az elnök, Orosz Ildikó áll. Munkáját három főigazgató-helyettes segíti: Soós Kálmán a tanulmányi és tudományos, Kiss István a szervezési, Csizmár Béla pedig a gazdasági ügyeket felügyeli.

A főiskola legfőbb döntéshozó szerve a Főiskolai Tanács, amelynek az alapítvány elnöke, a főigazgató, a főiskola elnöke, valamint a főigazgató-helyettesek mellett a tanszékvezetők és a Hallgatói Önkormányzat elnöke a tagjai.

A döntések formálisan a főt említett vezetők, ill. a tanszékek vezetőinek bevonásával történik, bár magánbeszélgetésekben a tanárok olykor arra utaló megjegyzéseket tesznek, mintha nem mindenben értenének egyet az elnök asszon vezetési stílusával. Úgy látják, gyakran hoz egymásnak ellentmondó döntéseket, megesik, hogy felülbírálja a korábban jóváhagyott dokumentumokat, pl. tanterveket, órarendeket. Emellett feszültséget okozhat az is, hogy Orosz Ildikó személyesen viszonylag keveset van jelen az épületben, sőt a városban, hiszen a Főiskola menedzselése körüli tennivalók egyrészt Kijevbe, Ungvárra, másrészt gyakran Magyarországra szólítják.

A KMTF-en 1998-tól négy tanszék működik:

- a Nyelvészeti tanszék (tanszékvezető Kótyuk István);
- a Természettudományi és matematikai tanszék (tanszékvezető Nagy Béla);
- a Pedagógiai tanszék (tanszékvezető Szabó Árpád);

- és a Történelmi és társadalomtudományi tanszék (tanszékvezető Kobály József).

A TANÁRI KAR

A tanári kar a kezdetekkor szinte kizárólag a Nyíregyházi Főiskola munkatársaiból állt, valamint az Ungvári Egyetem oktatói is tartanak órákat a hallgatóknak. Az oktatói utánpótlás szervezésére nagy erőket összpontosít a Főiskola, számos tanár végez doktori tanulmányokat, szerez tudományos fokozatot, valamint törekszenek a tehetséges hallgatók orientálására, segítségére a különböző magyarországi és ukrainai doktori képzésekbe való bejutásban.

A tanárok egy része Ukrajnában, Ungváron ill. Kijevben vesz részt doktori képzésben, de jellemzőbb, hogy Magyarországra járnak doktori iskolákba. Kutatási tevékenységet inkább csak azon tanszékek (pedagógiai, nyelvészeti) munkatársai folytathatnak, akik magyarországi, a kisebbségekre irányuló, társadalomtudományi, szociológiai jellegű projektekhez tudnak csatlakozni, másoknak kutatási támogatáshoz jutni szinte lehetetlen.

A vendégtanárok aránya igen, de száma összességében nem csökken, mivel folyamatosan új képzések indulnak be, s ezekhez érthetően újra és újra az oktatókat is meg kell keresni. A vendégtanárok alkalmazása mindenképpen egyfajta “szükséges rossz”-nak látszik. Ez érthető is, hiszen a saját tanárokhoz képest nagyságrendekkel többbe kerül alkalmazásuk (20 USD körüli napidíj, utaztatás, ellátás), és a külföldi munkaerő alkalmazása adminisztratív szempontból is bonyolult.

Ebből adódik az oktatásszervezésnek az a sajátossága, hogy **nincs**

kötött tanrend, hanem a hallgatók mindig egy hétre előre tudják csak az órarendjüket, hiszen az oktatók programjait egyeztetni nem könnyű, és a gazdaságosság jegyében sok kurzust tömbösítve tartanak (ilyenkor egy-egy tanár folyamatosan a Főiskola vendége). Egyébként a vendégtanárokat az iskola saját kisbusza szállítja Nyíregyházáról (ahová pl. a kertészmérnöki szak tanárai Budapestről vonattal érkeznek) ill. Ungvárról a hét meghatározott napjain (kedd-szerda: Ungvár; péntek: Nyíregyháza.)

A már említett határlezárás az oktatásszervezésben is megoldhatatlan gondokat jelent, az is előfordult, hogy megtervezett kurzust nem tudtak beindítani, mivel a beregsurányi határátkelőhelyen kívül máshol nem oldható meg, hogy a budapesti tanárok utaztatása egy nap alatt megtörténjen. Mivel azonban a két napos kiesést többen nem tudták vállalni, előfordult, hogy le kellett mondani egy-egy kurzusról (pl. német szakkollégium).

Érdeemes szót ejteni még a **szakkollégiumnak** nevezett képzési formáról. A hivatalos órarendi órákon kívül sokszínű egyéb önképzési lehetőséget jelent a KMTF tanárai által szervezett, részben általuk, részben vendégtanárok által tartott számos “szakkollégium” (több nyelv oktatása, énekkar, irodalmi kör, háztartástan, és így tovább). Ezt a lehetőséget főleg az oktatási idő után is a városban tartózkodó hallgatók, vagyis a kollégisták használják ki, így nem ritka, hogy egy kollégistának minden délutánra akad valamilyen elfoglaltsága.

A Főiskolához kapcsolódó egyéb személyzethez tartoznak a takarítónők, portások, a kollégium négy nevelőtanára, gondnoka és igazgatója, valamint az adminisztratív személyzet (gazdasági igazgató, könyvtáros, tanulmányi osztályvezető, intézeti, tanszéki titkárok). Ez

utóbbiak többnyire a Főiskola végzett hallgatói közül kerülnek ki. A kollégiumi nevelőtanárok kivétel nélkül diplomával, többnyire tanári képesítéssel rendelkeznek, de nincs tanári állásuk, vagy jobbnak ítélték a kollégiumi munkarendet (nagyjából ugyanakkora fizetésért, mint egy középiskolai tanár, heti kb. 2-1x24 órás váltásban dolgoznak).

A FŐISKOLÁHOZ KÖTŐDŐ EGYÉB POLITIKAI ILL. KUTURÁLIS SZERVEZETEK, TEVÉKENYSÉGEK

A KMTF, mint a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség égisze alatt megalakult szervezet, több személyes szállal kötődik a KMKSZ-hez, és ezzel a helyi és országos politikához. A KMTF elnöke, Orosz Ildikó immár a harmadik ciklus óta az Ungvár megyei közgyűlés tagja a KMKSZ képviselőjében, amely szervezet elnöke, Kovács Miklós egészen ez év májusáig Beregszász parlamenti képviselője volt. Épp látogatásom idejére esett a választás, így még friss tapasztalatot szerezhettem arról, hogy a politikába a hallgatók is közvetlenül belefolyanak, hiszen pl. a választási kampány plakátjait hallgatók ragasztották a városban (több hullámban, mert azokat többször egymás után megrongálták), valamint a tanárokon kívül több hallgató is szerepet vállalt a választás lebonyolításában mint megfigyelő (kb. a nálunk szokásos pártdelegáltakkal azonos szerepet jelent). A kampány során az is megesett egyszer, hogy a plakátot ragasztó hallgatókat rendőrök vitték be a milícia épületére, ahonnan Orosz Ildikó mintegy “túszként” ott maradva váltotta ki őket.

A hallgatók önként vesznek részt ebben a munkában, közülük sokan egyértelműen azonosulnak a KMKSZ céljaival, az pl. abban is megmutatkozik, hogy a kollégiumi szobákban járva nemegyszer politikai plakátokat lehet találni “díszítésként” a falakon. A KMKSZ-nek nemrég

“ifjúsági tagozata” is alakult, amelynek szervezői és tagsága szintén a főiskolás fiatalok közül kerül ki.

A Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola bázisán 1999-ben létrejött a LIMES Társadalomkutató Intézet, melynek célja a Kárpátalján folyó társadalomtudományi kutatások szervezése, koordinálása, a helyi magyar közösséggel kapcsolatos dokumentumok gyűjtése, rendszerezése. Az Intézet igazgatója Soós Kálmán, tudományos titkára Csernicskó István. Saját kutatásaikon kívül a magyarországi kutatási kezdeményezéseket is támogatják, pl. a kérdezőbiztosok munkáit szervezik, előkészítő terepkutatást végeznek, stb.

(Meg kell jegyezni, hogy az anyagi forrásokhoz való korlátozott hozzájárulás miatt a LIMES munkáját is körülveszi azok rosszallása, akik úgy érzik, hogy kívül rekedtek bizonyos lehetőségeken, előfordul, hogy részrehajlással vádolják az pénzek elosztását koordináló vezetőket.)

“A KMTF kezdettől fogva nemcsak mint oktatási intézmény, hanem mint kulturális és szellemi központ is szolgálja a Kárpátalján élő magyarságot” – olvasható a Főiskola honlapján.

Ezt jelzi többek között az a számos kulturális, tudományos rendezvény, amelyek a főiskola szervezésében kerültek lebonyolításra, pl. könyvheti rendezvények, nyelvészeti, neveléstudományi és egyéb szakmai jellegű tudományos konferenciák, szakmai találkozók a magyarországi kisebbségkutató műhelyek képviselőivel, állásbörzék, stb. A tanulmány írója megerősítheti, hogy az épület az oktatás szüneteiben is a legritkább alkalommal áll üresen, sőt saját magának is alkalma nyílt az évi rendszerességgel megrendezett nyári pedagógus-továbbképzés rendezvényein

oktatóként és megfigyelőként részt venni.

A Főiskola könyvkiadással is foglalkozik, elsősorban tanárainak és munkatársainak munkáit publikálja. Számos tankönyvet, segédkönyvet, ismeretterjesztő kiadványt készítettek el, ami megkönnyíti a hallgatók ellátását is.

A Főiskola hallgatói is sikereket érnek el nemzetközi (főleg Magyarországon rendezett) **versenyeken, konferenciákon, pályázatokon** is, és az ilyen lehetőségek kihasználására a tanárok nagy súlyt helyeznek, a Főiskola ilyen alkalmakkal akár nagy anyagi áldozatok árán is gondoskodik utaztatásukról, ellátásukról.

Megfigyelhető, hogy egy, még a Magyarországon jellemzőnél is aktívabb pályázatfigyelés, pályázás zajlik, minden tanszék igyekszik kihasználni minden kínálkozó lehetőséget a fejlesztésre, tanulmányutakra oly szűkösen rendelkezésre álló források bővítésére.

Folyamatosan bővül **a Főiskola könyvtára is, jelenleg 25.000 kötetnyi** könyv áll a hallgatók rendelkezésére. Ez természetesen nem elég, a nehézségek említésekor az anyagi gondok mellett a legjellemzőbb a jegyzet-, tankönyv- ill. szakkönyvellátottság hiányosságára való utalás. A könyvállományt főleg adományokból tudják bővíteni, saját beszerzésre minimális lehetősége van a Főiskolának.

Hallgatói Önkormányzat is működik a Főiskolán, 1996. óta.

Működik a Főiskola **honlapja** is, bár hagy kívánnivalót maga után, amennyiben a címloldalon felkínált információkból csak kevés érhető el

ténylegesen.

Jelenleg a Főiskola tanárai között a legtöbb találgatásra az ad okot, hogy a megváltozott magyarországi kormány hozzáállása még nem egyértelmű, az anyagi támogatásokat eddig áramoltató alapítványok helyzete megváltozott. Így most a Főiskolán is egyfajta bizonytalanság tapasztalható a jövőre vonatkozóan, de nem állt le a folyamatban lévő legnagyobb munka, nevezetesen a nemrég megszerzett volt törvényszéki épület felújítása, ahol a merészen tervezők 2004 szeptemberében szeretnék az első tanévnyitót tartani, hiszen a régi épület lassan elviselhetetlenül szűkös, zsúfolt.

Az új épület sorsa is egyfajta példa, jól szimbolizálja a Főiskola tevékenységének lényegét. A város főterén álló reprezentatív, klasszicista stílusú törvényszéki épületben az államosítás után előbb laktanya, majd műszergyár működött. Jelenleg az épület életveszélyes állapotba került, mert a műszergyár nehéz gépeinek zaja, mozgása jelentős szerkezeti károkat okozott. A felújításról azonban ennek tudatában sem tettek le, sőt, hosszas budapesti levéltári kutakodás után sikerült fellelni az épület eredeti terveit, hogy a munkálatokat ezek alapján folytathassák, azért, hogy ezzel a munkával is, amely olyan kalandos útnak ígérkezik, mint a Főiskola története egyébként, a hagyományokra építve **adjanak valami új értéket és adjanak vissza valamit a régi "dicsőségből" (jelentőségéből) egy régiónak és egy városnak.**